

PROVINCIE FLEVOLAND

Op weg naar een florerende natuur

Samenvatting

Achteruitgang biodiversiteit

Biodiversiteit is, zo simpel mogelijk gezegd, de variatie van vormen van leven in een bepaald gebied. Biodiversiteit en ecosystemen zijn het fundament van onze economie, landbouw, gezondheid en leefomgeving. De wereld verliest jaarlijks sneller biodiversiteit dan ooit tevoren. Ondanks genomen maatregelen is de afname van biodiversiteit ook in Nederland nog niet gestopt.

Doelstelling

Het hoofddoel van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel is om in 2030 het biodiversiteitsverlies in Nederland te hebben omgebogen naar herstel. In dit Actieplan legt de provincie tot 2025 de nadruk op het verbeteren van de algemene condities die biodiversiteit mogelijk maken en bevorderen in heel Flevoland. Het actieplan is aanvullend aan de inzet op het Natuur Netwerk Nederland (NNN).

Samenwerking

De provincie is verantwoordelijk voor het natuurbeleid en daarmee voor behoud en herstel van biodiversiteit in Flevoland. Dat kan en wil zij echter niet alleen. Landelijk zijn we aangesloten bij het Deltaplan Biodiversiteitsherstel. De provincie werkt samen met het waterschap, burgers, gemeenten, boeren en terreinbeherende organisaties.

Groen = biodiversiteit

Hoewel Flevoland veel groen heeft is dit niet per definitie biodivers. Waar we in dit Actieplan Biodiversiteit groen benoemen hebben we het wel over diverse en robuuste natuur, zowel in water als op land.

Focusgebieden

Flevoland wil de biodiversiteit herstellen in de natuurgebieden, het landelijk gebied en stedelijk gebied. De groenblauwe dooradering die al deze gebieden met elkaar verbindt en tot in de haarvaten raakt krijgt extra aandacht.

• De Groene Draad

Groenblauwe dooradering noemen we in dit actieplan 'De Groene Draad'. De Groene Draad zijn alle dijken, bermen, sloten, vaarten en tochten. Hier willen we een groot aaneengesloten leefgebied van planten voor vogels, insecten en zoogdieren van maken. Met een ecologisch ingerichte en beheerde Groene Draad wordt het mogelijk het stedelijk gebied, het landelijk gebied en de natuur van de natuurgebieden te verbinden. De groene draad wordt daarom beschouwd als de cruciale onderlegger voor versterking van biodiversiteit. Ook is het de kapstok waar andere projecten aan gehangen kunnen worden.

• Stedelijk gebied

Steden en dorpen in Flevoland nemen in omvang toe. Nieuwe stedelijke ontwikkeling wordt natuurinclusief ontworpen. Openbaar groen wordt natuurvriendelijker ingericht en beheerd.

• Landelijk gebied

Grote biodiversiteitswinst is te behalen in het landelijk gebied. Vergroten van het aantal hectare agrarisch natuur en landschapsbeheer en het verder stimuleren van erfbeplanting en Functionele Agrarische Biodiversiteit. Inzetten op verzachting van overgangen tussen bos en open landschap.

• Natuurgebieden

Nieuwe impulsen zijn erop gericht om de kwaliteit van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) te versterken. Optimalisatie van beheer en overgangen voor insecten waar mogelijk. Meer variatie in onder meer de soorten bomen versterkt de robuustheid van deze natuurgebieden.

Inhoud

Actielijnen	4
De Groene Draad	6
Stedelijk gebied	8
Landelijk gebied	10
Natuurgebieden	11
Concrete ACTIE!	13
Communicatie & Educatie	13

Actielijnen

Om biodiversiteitverlies om te keren is inspiratie en leiderschap nodig. De overheden zullen het goede voorbeeld gaan geven. Om dit structureel onderdeel te maken van de manier van werken zal ook beleid ontwikkeld worden. Op de lange termijn zal onze samenleving zo ingericht zijn dat biodiversiteit onderdeel is van de natuurinclusieve samenleving. Daarom zetten we ons de komende jaren in op 3 verschillende actielijnen:

1. Het Goede Voorbeeld

Door zelf de lat te verleggen inspireren we anderen. De overheden geven al het goede voorbeeld en gaan verder met natuurinclusief bouwen, ecologisch beheer van bermen, slootkanten en groene inrichting van infrastructuur. We gaan ook in gesprek met natuurorganisaties, waterschappen en boeren die het voortouw kunnen nemen. Goed voorbeeld doet immers volgen!

2. Beleidsontwikkeling

Zorg voor biodiversiteit is niet iets wat enkel bij de welwillende partijen moet liggen. Samen met de lokale overheden zal beleid ontwikkeld worden waarbij versterking biodiversiteit onderdeel is van schets tot schoffel bij landbouw, verstedelijking, infrastructuur, industrie en natuur.

3. Natuurinclusieve samenleving

Uiteindelijk wordt biodiversiteitsherstel pas mogelijk als we het met de hele samenleving doen. Daarom zet de overheid via verschillende programma's in op meer zelfinitiatief van partijen die zorg willen dragen voor sterke natuur. Van boer tot burger, van sportvereniging tot ziekenhuis. We zetten in op het vergroten van het aantal boeren die meedoen aan agrarisch natuur en landschapsbeheer, promoten projecten en pilots, zorgen voor vergroeningsmaatregelen en ondersteunen initiatief van burgers en bedrijven.

Aangrenzend beleid

Gelukkig hoeven we niet alleen met dit actieplan deze doelen te bewerkstelligen. Het beheer van het grote water rondom Flevoland wordt bijvoorbeeld gedaan in samenwerking met het Rijk. Er is veel ander beleid wat overlapt en waar mee samengewerkt wordt, waaronder:

- Nationale bijenstrategie
- Stikstofbeleid
- Bossenstrategie
- Klimaatadaptatie
- Circulaire economie
- Landbouw Meerdere Smaken
- Actieplan Bodem en Water
- Invasieve exoten
- Kaderichtlijn Water

Communicatie en educatie

De communicatie rondom het actieplan is erop gericht om bewustwording van het grote publiek op dit thema te vergroten. Daarnaast zullen specifiek doelgroepen zoals boeren en burgers worden aangespoord om actie te ondernemen. Waar mogelijk wordt aangesloten bij de communicatie vanuit het Deltaplan Biodiversiteit.

Monitoring en evaluatie

Monitoring vindt zoveel mogelijk plaats in bestaande programma's zoals uitgevoerd in Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL), Meetnet Agrarische Soorten (MAS), Landelijk Meetnet Flora (LMF) en de Atlas Natuurlijk Kapitaal.

Overkoepelend: De Groene Draad

De Kapstok van biodiversiteit die stad, land, natuurgebied en de verschillende projecten met elkaar verbindt.

De bermen, wateren en slootkanten zijn de groene snelwegen, vluchthavens en verbindingzones voor de natuur. Insecten, planten en vogels kunnen via de bermen en slootkanten de polders veroveren en in tijden dat de akkers er kaal bij liggen kunnen de bermen voor veel soorten een ideale schuilplaats zijn om te overleven. De vaarten, tochten en sloten zijn naast routes ook de leef-, nestel- en eetgebieden voor veel waterleven.

Deze groene draad loopt vanaf de achtertuin, kleine slootjes en schoolpleinen in **de stad** naar de bermen, vaarten en openbare ruimtes in het dorp, via de akkerranden, tochten en erfbeplanting in het **landelijk gebied** naar de natuurvriendelijke oevers diep in de **natuurgebieden**. Door hier een groot verbonden leefgebied voor insecten, zoogdieren en vogels van te maken zorgen we voor een fijnmazig en groot aaneengeschakeld leefgebied voor waterleven, vogels en insecten: een voorwaarde van biodiversiteit in Flevoland.

Elke Flevolander maakt bijna dagelijks gebruik van een berm of slootkant via dijk, weg en rails. Het biedt het daardoor veel ruimte voor communicatie en betrekken van het grote publiek. Burgers, boeren en natuurorganisaties kunnen zelf aanhaken op de groene draad. Sterker nog, zonder hun medewerking kunnen we de draad niet voltooien!

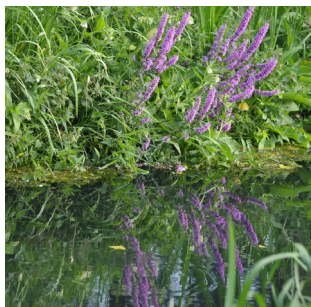
Initiatieven De Groene Draad

Er gebeurt al heel veel op het gebied van herstellen van biodiversiteit. We brengen hier lopende en nieuwe initiatieven onder de aandacht. Lopende projecten kunnen worden opgeschaald en nieuwe worden mogelijk gemaakt. Het geeft genoeg inspiratie om op aan te haken en door te pakken!

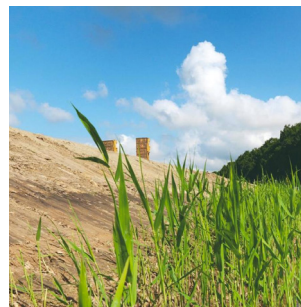
Vogelweg¹

Een verbinding tussen het Larserbos en het Knarbos. Daartussen liggen de erven van de boeren. Met dit projectplan willen het Flevolandschap en de Vogelier een duurzame samenwerking starten en als proeftuin dienen voor soortgelijke initiatieven.

Aangepast slootkantenbeheer

In een pilot uit het Actieplan Bodem & Water zijn boeren aan de slag met slootkantbeheer voor meer biodiversiteit. Hierbij wordt samengewerkt met Landschapsbeheer Flevoland, BEE-foundation, BDEKO en het Flevolands Agrarisch Collectief. Nieuwe deelnemers kunnen zich nog melden.

Duurzame oevers²

In Flevoland heeft het Waterschap Zuiderzeeland al 102 km natuurvriendelijke en duurzame oevers aangelegd. Dat is 40% van het totaal. Zo ontstaat meer biodiversiteit, een hogere waterkwaliteit en is er meer waterberging bij droogte. Ecologisch beheer versterkt biodiversiteit nog verder.

Bloeiende bermen Zwijnsweg

Aan de Zwijnsweg wordt gewerkt aan een robuust lint van bloeiende bermen en diverse singels. Dit prijswinnende initiatief is een samenwerking tussen burgers, boeren, waterschap, gemeente NOP en het Flevolands Agrarisch Collectief. Dit verdient navolging als schoolvoorbeeld voor De Groene Draad.

Nieuw bermbeheer

De provincie heeft op 11 wegen nieuwe richtlijnen in het beheer ingevoerd waarmee insecten en bestuivers voorrang krijgen. Dit komt neer op een totaal van 300 hectare extra leefgebied! Samen met gemeenten en Rijkswaterstaat toewerken naar een vergroting hiervan binnen De Groene Draad.

¹ Nog te starten project

² Zie verantwoording

Stedelijk gebied

Er zullen in de toekomst nog veel woningen, kantoren en faciliteiten in Flevoland bijgebouwd worden. In de lijn van de andere Flevolandse dorpen en steden zullen ook nieuwe ontwikkelingen groen plaatsvinden. Almere is ontworpen als een tuinstad, Lelystad is een prachtige stad aan het water en Emmeloord is aangelegd als groene polderstad. Hoeveel natuur wil je hebben?!

Voorwaarde voor nieuwe ontwikkelingen is een duurzame aanpak op gebied van energie, gebruik grondstoffen, klimaat en natuur. Groen is echter niet hetzelfde als biodiversiteit. Bepalend is de diversiteit aan soorten en de manier waarop beheerd wordt. Daarnaast is veel van de stedelijke gebieden gebouwd en beheerd door burgers of bedrijven. De Flevolandse tuinen zijn het meest verstandig! Op daken, bedrijfsterreinen en tuinen is dus veel te winnen als het gaat om bomen, planten, insecten en vogels.

We stimuleren de biodiversiteit in het stedelijk gebied door:

- bij al ons handelen kansen voor natuur benutten: 'van schets tot schoffel'. Bij de planning van wijken, bij de bouw van woningen, bij het beheer van de openbare ruimte en aanleg van infrastructuur;
- het goede voorbeeld te geven als overheid met natuurinclusief bouwen;
- openbaar groen divers in te richten, te beheren en het groen te verbinden met elkaar en met de bermen en sloten naar buiten;
- bewoners en bedrijven inspireren om ook een steentje bij te dragen aan de natuurinclusieve samenleving door hen te stimuleren om woningen, gebouwen en tuinen te vergroenen.

Initiatieven stedelijk gebied

Er gebeurt al heel veel op het gebied van herstellen van biodiversiteit. We brengen hier lopende en nieuwe initiatieven onder de aandacht. Lopende projecten kunnen worden opgeschaald en nieuwe worden mogelijk gemaakt. Het geeft genoeg inspiratie om op aan te haken en door te pakken!

Tiny Forests

IVN Natuureducatie heeft door heel Flevoland minibosjes aangelegd ter grote van een tennisbaan. Inheems, zeer divers en met een boost van biodiversiteit. Dit gebeurt op schoolpleinen, bij bedrijven en in wijken. Er is zelfs een 'tuiny forest' voor in de achtertuin!

Convenant: De Natuurinclusieve stad¹

Een afspraak tussen alle lokale en regionale overheden in Flevoland om biodiversiteit mee te nemen in ontwikkeling van 'schets tot schoffel' bij aanleg van nieuwe wijken, bedrijfsterreinen, infrastructuur en openbare ruimte. Ondersteuning komt vanuit Actieplan Biodiversiteit om dit te realiseren.

Groene daken¹

Deze subsidieregeling draagt bij aan het bevorderen van duurzame initiatieven. Groene daken beperken wateroverlast, vergroten biodiversiteit in stedelijk gebied en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving

Groene schoolpleinen²

Op verschillende plekken in Flevoland zijn organisaties als IVN, Landschapsbeheer Flevoland en Stad en Natuur Almere bezig om schoolpleinen te vergroenen. Leerlingen, leraren en ouders worden betrokken bij het inrichten van een natuurlijke buitenruimte.

Nieuw bermbeheer

De provincie heeft op 11 wegen nieuwe richtlijnen in het beheer ingevoerd waarmee insecten en bestuivers voorrang krijgen. Dit komt neer op een totaal van 300 hectare extra leefgebied! Samen met gemeenten en Rijkswaterstaat toewerken naar een vergroting hiervan binnen De Groene Draad.

¹ Nog te starten project

² Zie verantwoording

Landelijk gebied

Flevoland is van oorsprong een landbouwprovincie. Gemaakt voor voedselproductie met 's werelds hoogste opbrengsten. Vanaf het begin was Flevoland koploper in nieuwe ontwikkelingen. De schaalvergroting en intensivering hebben de biodiversiteit echter geen goed gedaan. Volgens de atlas natuurlijk kapitaal van de rijksoverheid is het Flevolandse agrarisch gebied het minst aantrekkelijk voor insecten van alle provincies.

De aandacht en animo voor biodiversiteit in de landbouw neemt toe. Florerende landbouw heeft immers baat bij een goede bodem, gezond ecosysteem en schoon water. Met de juiste ingrepen biedt een hoge biodiversiteit een bijdrage aan een productief agrarisch landschap.

We herstellen de biodiversiteit in het landelijk gebied door het:

- Vergroten van het aantal hectare agrarisch natuur en landschapsbeheer;
- versterken van bodembiodiversiteit;
- stimuleren van insecten en andere bestuivers door aanleg van landschapselementen, verbindingszones, akkerranden en erfbeplanting;
- promotie van Functionele Agrarische Biodiversiteit met natuurlijke beheersing van plagen en ziekten en nieuwe projecten zoals strokenteelt en voedselbossen;
- verzachten van overgangen tussen bos en open landschap.

Provincie, boeren en natuurorganisaties werken via verschillende projecten, pilots en beleidslijnen al aan een meer natuurlijke landbouw. Het actieplan is erop gericht deze en nieuwe initiatieven te stimuleren door middel van impulsgelden, netwerk- en kennisontwikkeling. Aanvullende maatregelen op gebied van gewasbeschermingsmiddelen en biodiversiteit worden nader onderzocht.

Natuurgebieden

Flevoland is een waterrijke provincie met internationale allure. De grote wateren en randmeren zijn belangrijke pleisterplaatsen voor watervogels op weg naar buitenlandse gebieden. Het internationale belang van de wateren is vastgelegd in de aanwijzing als Natura 2000-gebieden.

Maatregelen zoals het aanknopen en inrichten van aangrenzende natuurgebieden en de aanleg van nieuwe natuur hebben de natuurgebieden van een hogere kwaliteit gemaakt. Winst is vooral te behalen door de diversiteit van de natuur te verhogen. De aantrekkelijkheid van de Flevolandse natuurgebieden heeft ook een keerzijde: recreatie kan een te groot effect hebben op de natuur.

We vergroten de biodiversiteit in de natuurgebieden door:

- te kiezen voor beheer wat nog insecten- en vogelvriendelijker is;
- bij heraanplant meer verschillende soorten bomen terug te plaatsen;
- de komst van natuurinclusieve landbouw rondom natuurgebieden te stimuleren. Dit levert een bijdrage aan de zachte overgangen tussen het dichte bos en het zeer open agrarisch landschap;
- de toenemende recreatie duurzaam mogelijk te maken en waar mogelijk tegelijkertijd met deze investeringen de biodiversiteit te versterken;

Initiatieven Landelijk gebied en natuurgebieden

Er gebeurt al heel veel op het gebied van herstellen van biodiversiteit in het landelijk gebied en in de natuurgebieden. Veel van de projecten uit De Groene Draad zijn ook van toepassing op deze gebieden. Lopende projecten kunnen worden opgeschaald en nieuwe worden mogelijk gemaakt. Voor inspiratie en om op door te pakken!

Agrarisch natuur en landschap beheer

Het landelijk gebied heeft veel initiatiefnemers uit de agrarische sector die biodiversiteit willen herstellen. Dit willen we ondersteunen door de groei in aantal hectares agrarisch natuur en landschapsbeheer mogelijk te maken en het FAC en LTO-Noord te steunen in hun pleidooi voor hogere biodiversiteit en waterkwaliteit.

Biodiversiteit Luchthavengebied

Een gebied van ruim 10.000 hectare in en om Lelystad Airport wordt ontwikkeld met aandacht voor biodiversiteit. Gemeente Lelystad, de Lelystadse Boer, Lelystad Airport Businesspark, provincie Flevoland, FlevoLandschap, Waterschap Zuiderzeeland en het Flevolands Agrarisch Collectief, LTO, Landschapsbeheer Flevoland en de WUR doen mee.

Agrarisch leefgebied voor insecten¹

Het agrarisch gebied van Flevoland is het minst aantrekkelijk ingericht voor bestuivers. Daarom zetten we in op agrarische ruimtelijke inrichting voor deze groep insecten met functionele agro-biodiversiteit. Projecten rond agroforestry, strokenteelt, voedselbossen en habitat ontwikkeling voor insecten zijn daarvan goede voorbeelden.

Pilot Natuurinclusieve Landbouw

Staatsbosbeheer onderzoekt hoe natuurinclusieve landbouw kan bijdragen aan meer biodiversiteit, minder uitstoot en beter beheer van natuurgebieden. In het Kuinderbos is in juni 2020 de eerste pilot in Flevoland gestart met bosbegrazing door koeien en akkerbouw met agroforestry.

Versterken bodemkwaliteit

In de bodem zit de grootste hoeveelheid biodiversiteit. Het Actieplan Biodiversiteit wil eraan bijdragen dat biodiversiteit in de bodem meer aandacht krijgt binnen het Actieplan Bodem Water van Waterschap en LTO en bij het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer.

1 Nog te starten project

Concrete ACTIE!

De geschetste projecten en doelen van dit Actieplan Biodiversiteit verdienen nog verdieping de vorm van prioritering, concretisering en planning. Hoe gaan we de komende jaren onze ambities verwezenlijken?

Gezien de noodzaak van een maatschappij brede inzet is begin 2020 een proces gestart om samen met de lokale landbouw- en natuurorganisaties en overheden acties en ambities te formuleren. De acties en ambities genoemd in dit document zijn hier een uitkomst van. Dit zijn de eerste acties waar het Actieplan Biodiversiteit zich op zal richten. Het houdt hier echter niet bij op. Wij nodigen derden uit om ideeën en projecten, passende binnen dit actieplan, te blijven indienen. In de Provinciale Staten wordt in 2021 een concretisering gemaakt in prioritering en ambitieniveau.

Met dit proces willen we met alle partners ook commitment aan de doelen vragen. Alleen in samenwerking kunnen we deze doelen realiseren. Ook zal er een vertaling plaatsvinden van de consequenties van het beleid naar de integratie van o.a. werkprocessen, pachtcontracten en aanbesteding.

Communicatie & Educatie

Het herstel van biodiversiteit is een lange termijn traject. Hierbij is communicatie en educatie belangrijk om begrip te kweken, draagvlak te organiseren en om de hele maatschappij in beweging te zetten. De Groene Draad is een netwerk wat door heel Flevoland loopt en biedt daarmee veel ruimte om te communiceren over het actieplan. Om bewustwording te vergroten zal op een passende manier aangesloten worden bij de belevingswereld van de jeugd om het belang van biodiversiteit duidelijk te maken.

Naast bewustwording is het verleiden tot actie van de groep burgers, boeren en bedrijven die al aan de slag willen een belangrijke stap. De partners van het Deltaplan Biodiversiteit ontwikkelen campagnes om het publiek actief deelgenoot te zijn van de ambitie om natuur te herstellen. Wij willen hierop voortborduren in samenwerking met de Flevolandse organisaties.

Verantwoording

* De projecten De Groene Leerling van IVN en Landschapsbeheer Flevoland en Natuurvriendelijke oevers van het Waterschap Zuiderzeeland worden mede mogelijk gemaakt door het **Europees Fonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO): Europa investeert in zijn platteland.**

Colofon

Dit is een uitgave van:

Afdeling Strategie en Beleid

Provincie Flevoland

Visarenddreef 1

Postbus 55

8200 AB Lelystad

Contact:

T 0320 - 265 213

E info@flevoland.nl

W www.flevoland.nl

April 2021